

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04

ZESPÓŁ REALIZACJI

BADAŃ

INTERNET:

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04

621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17

<http://www.cbos.pl>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24

00 - 503 W A R S Z A W A

TELEFAX 629 - 40 - 89

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/180/99

ZAUFANIE DO POLITYKÓW W LISTOPADZIE

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, LISTOPAD '99

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

- ◆ Liderem rankingu polityków cieszącym się największym społecznym zaufaniem pozostaje Aleksander Kwaśniewski. Zaufanie do prezydenta deklaruje obecnie 73% ankietowanych, ale jego obecne notowania nie są już tak rekordowo wysokie jak jeszcze dwa miesiące temu (od września odnotowaliśmy spadek zaufania o 5 punktów). Do ścisłej czołówki rankingu zaufania niezmiennie zaliczają się także Jacek Kuroń (69%) oraz Hanna Gronkiewicz-Waltz (66%). Kolejne miejsca zajmują: Bronisław Geremek (55%), Leszek Miller (41%) oraz Jan Olszewski (38%).

- ◆ Podobnie jak w ubiegłych miesiącach z największą nieufnością badanych spotyka się Leszek Balcerowicz (55%). Tylko nieznacznie mniej osób nie ufa także Marianowi Krzaklewskiemu (52%). Prawie połowa badanych deklaruje nieufność do premiera Jerzego Buzka (48%) i Lecha Wałęsy (46%), a ponad dwie piąte nie ufa Hannie Suchockiej i Andrzejowi Lepperowi (po 43%). W ocenie wszystkich tych polityków nieufność zdecydowanie przeważa nad zaufaniem. Deklaracje nieufności są wyraźnie częstsze niż zaufania także w przypadku ministra Mirosława Handkego.

- ◆ Listopad okazał się dość korzystny dla polityków. Stosunkowo liczna grupa spośród nich poprawiła swoje dotychczasowe notowania, do wyjątków zaś należą ci, którzy spotkali się z bardziej krytyczną oceną badanych. Listopadowy sondaż potwierdza odnotowane w październiku zahamowanie tendencji do pogarszania się ocen przedstawicieli koalicji rządowej. Poprawiły się oceny Lecha Wałęsy, Leszka Balcerowicza, Jacka Kuronia, Mariana Krzaklewskiego oraz Longina Komolowskiego. W ocenie badanych zyskali także Bronisław Geremek, Maciej Płażyński i Hanna Gronkiewicz-Waltz. W stosunkowo największym stopniu pogorszyły się natomiast oceny Marka Borowskiego, Andrzeja Lepera oraz Franciszki Cegielskiej.

Listopadowy sondaż¹ realizowaliśmy w politycznie gorącym okresie. W ciągu miesiąca, który upłynął od ostatniego badania, kontynuowane były protesty różnych grup pracowniczych, opinia publiczna dowiadywała się o mniej korzystnych od oczekiwanych wskaźnikach dotyczących sytuacji gospodarczej kraju. Wydaje się jednak, że zarówno dla postrzegania polityków obozu rządowego, jak i przedstawicieli opozycji największe znaczenie miały toczące się w tym czasie gorące debaty parlamentarne dotyczące podatków i - wcześniejsze - dekomunizacji. Dyskusje te były szeroko relacjonowane w mediach, a wystąpienia poszczególnych polityków cytowano i komentowano. Należy przypomnieć, że badanie przeprowadziliśmy przed zawetowaniem przez prezydenta Kwaśniewskiego ustawy o podatkach od osób fizycznych (PIT). Wydarzeniem ostatniego miesiąca, które mogło mieć wpływ na odbiór osobistości życia politycznego, było dokonanie przez premiera kilku nominacji na ważnych stanowiskach rządowych, m.in. wicepremiera i ministra ochrony środowiska. W tym czasie premier zdecydował również o urlopowaniu szefa Rządowego Centrum Studiów Strategicznych.

POLITYCY ZNANI I NIEZNANI

Najlepiej znanymi osobistościami sceny politycznej są osoby piastujące najważniejsze funkcje w państwie i od dawna obecne w życiu publicznym. Powszechnie znani są zarówno obecny, jak i poprzedni prezydent, premierzy oraz obecni i byli ministrowie. Niemal wszyscy ankietowani znają Jerzego Buzka, Leszka Balcerowicza, Jacka Kuronia oraz lidera rządzącej AWS - Mariana Krzaklewskiego. Tylko znikoma część badanych nie rozpoznaje nazwisk takich polityków, jak: Andrzej Lepper, Hanna Suchocka, Hanna Gronkiewicz-Waltz, Leszek Miller czy Bronisław Geremek.

---

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (114), 10-15 listopada ‘99, reprezentatywna próba losowo-adresowa dorosłej ludności Polski (N=1089).

Tabela 1. Zmiany znajomości polityków

Politycy	Wskazania respondentów według terminów badań													
	‘98			‘99										
	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
	w procentach													
A. Kwaśniewski	99	100	100	99	100	100	100	100	99	100	99	100	100	100
L. Wałęsa	99	100	99	100	100	99	100	100	99	100	100	100	100	100
L. Balcerowicz	97	98	98	98	99	98	99	98	98	98	99	98	98	99
J. Buzek	98	99	99	98	98	98	98	98	98	99	99	99	99	99
M. Krzaklewski	96	98	97	98	98	97	97	98	98	98	98	98	98	99
J. Kuroń	98	99	98	98	99	99	99	98	99	99	99	98	99	99
A. Lepper	-	-	-	-	93	95	94	95	94	95	95	96	96	97
H. Gronkiewicz-Waltz	95	96	95	95	95	96	95	95	95	96	95	94	95	96
H. Suchocka	97	97	97	98	-	96	97	96	96	96	97	97	96	96
L. Miller	94	94	94	93	92	92	93	93	92	92	93	94	91	94
B. Geremek	93	94	92	94	94	93	94	93	93	92	93	92	94	93
J. Olszewski	91	92	89	90	88	90	90	88	89	91	91	88	88	89
J. Onyszkiewicz	69	69	70	67	70	72	74	74	73	71	74	76	71	75
J. Kalinowski	61	57	61	56	63	65	63	65	62	63	67	64	65	67
M. Handke	-	-	-	-	-	51	53	-	57	57	58	63	62	65
H. Goryszewski	-	-	-	-	-	-	-	-	-	56	-	-	-	64
M. Borowski	65	62	62	59	60	64	65	64	63	65	69	67	62	63
M. Płażyński	60	57	57	52	60	58	54	58	60	59	62	60	60	63
A. Grzeškowiak	50	47	49	49	50	-	49	56	57	57	61	57	58	59
L. Komołowski	-	-	-	-	52	50	49	51	53	52	58	52	53	55
J. Kropiwnicki	-	-	-	37	-	48	-	-	-	-	-	-	-	55
J. Pałubicki	-	30	34	34	-	-	-	-	-	-	-	-	50	54
F. Cegielska	-	-	-	-	-	-	24	-	35	46	52	47	50	49
M. Pol	50	45	45	42	44	46	45	46	47	45	47	47	47	48

Do mało znanych postaci sceny politycznej, rozpoznawanych przez niespełną połowę ankietowanych, należy przede wszystkim Marek Pol - szef pozostającej poza parlamentem Unii Pracy, a także minister zdrowia Franciszka Cegielska. Tylko nieco lepiej znani badanym są minister pracy Longin Komolowski, a także - mimo dość częstej w ostatnim czasie obecności w mediach - dwaj inni członkowie gabinetu rządowego: Janusz Pałubicki i Jerzy Kropiwnicki. Ich nazwisk nie rozpoznaje ponad dwie piąte ankietowanych. Jednakże w porównaniu z sondażem marcowym, kiedy to po raz ostatni nazwisko szefa Rządowego Centrum Studiów Strategicznych zamieściliśmy na naszej liście, polityk ten jest obecnie postacią lepiej znaną (wzrost znajomości o 7 punktów procentowych). Więcej osób niż przed miesiącem rozpoznaje także Janusza Pałubickiego (wzrost znajomości o 4 punkty procentowe).

Innym politykiem, którego nazwiska w tym miesiącu, w związku z toczącą się debatą podatkową, nie mogło zabraknąć na naszej liście, jest szef parlamentarnej komisji finansów publicznych Henryk Goryszewski. Obecnie rozpoznaje go niemal dwie trzecie ankietowanych, o 8 punktów procentowych więcej niż w lipcu br.

ZAUFIANIE I NIEUFIANIE

Politykiem cieszącym się największym zaufaniem społecznym (73%) pozostaje niezmiennie prezydent Aleksander Kwaśniewski. Mimo iż zaufanie do prezydenta utrzymuje się na bardzo wysokim poziomie, jego obecne notowania nie są już dla niego tak rekordowo korzystne jak jeszcze dwa miesiące temu. W wymiarze zaufania odnotowaliśmy w listopadzie kontynuację utrzymującej się od października słabej tendencji spadkowej.

Do grona polityków darzonych zaufaniem przez zdecydowaną większość badanych tradycyjnie już należą także Jacek Kuroń (69%) oraz Hanna Gronkiewicz-Waltz (66%). Ponad połowa ankietowanych deklaruje także zaufanie do ministra spraw zagranicznych Bronisława Geremka (55%). Około dwóch piątych respondentów obdarza zaufaniem szefa SLD Leszka Millera (41%) oraz byłego premiera i szefa ROP Jana Olszewskiego (38%).

Listopad okazał się dość korzystny dla polityków. W przypadku stosunkowo licznej grupy spośród nich można mówić o poprawie dotychczasowych notowań, do wyjątków zaś należą ci, którzy spotkali się z bardziej krytyczną niż przed miesiącem oceną badanych, przy czym zmiany na niekorzyść są na ogół niewielkie.

Poprawa notowań dotyczy przede wszystkim polityków koalicji rządowej i osób identyfikowanych z prawą stroną sceny politycznej. Od października relatywnie najbardziej w opinii badanych zyskali Lech Wałęsa oraz Leszek Balcerowicz. Zaufanie do byłego prezydenta wzrosło o 6 punktów procentowych, o tyle samo zmniejszyła się też liczba badanych deklarujących do niego nieufność. Równie wyraźna jest poprawa notowań Leszka Balcerowicza. Zaufanie do wicepremiera i ministra finansów deklaruje obecnie 30% ankietowanych (o 6 punktów więcej niż przed miesiącem), jednocześnie nieco ubyło (o 4 punkty procentowe) osób, które mu nie ufają. Są to najlepsze notowania wicepremiera od czerwca bieżącego roku. Lepsze niż przed miesiącem są także oceny Jacka Kuronia (wzrost zaufania o 5 punktów procentowych), Mariana Krzaklewskiego oraz Longina Komołowskiego (wzrost zaufania po 4 punkty procentowe). W ocenie badanych zyskali również - choć już w niewielkim stopniu - Bronisław Geremek, Maciej Płażyński, Hanna Gronkiewicz-Waltz oraz Jarosław Kalinowski (wzrost zaufania po 3 punkty procentowe). Obecne notowania Macieja Płażyńskiego są najwyższe z dotychczasowych.

Listopadowa lista polityków, którzy w ciągu ostatniego miesiąca stracili w społecznym odbiorze, jest bardzo krótka. Stosunkowo najbardziej pogorszyły się oceny Marka Borowskiego (spadek zaufania i wzrost nieufności o 3 punkty procentowe). Nieco gorsze oceny niż przed miesiącem notujemy także w przypadku Andrzeja Leppera (wzrost nieufności o 4 punkty procentowe) oraz Franciszki Cegielskiej (spadek odsetka deklarujących zaufanie o 3 punkty).

Oceny pozostałych polityków, uwzględnionych w naszym badaniu, od ubiegłego miesiąca w zasadzie się nie zmieniły.

Tabela 2. Stosunek do polityków w listopadzie '99

Politycy	Zaufanie	Nieufność	Obojętność	Nieznajomość	Średnia
	w procentach				
L. Balcerowicz	30	55	10	1	-1,32
M. Borowski	27	16	15	37	0,42
J. Buzek	33	48	15	1	-0,78
F. Cegielska	11	17	14	51	-0,78
B. Geremek	55	17	17	7	1,24
H. Goryszewski	21	21	16	36	-0,29
H. Gronkiewicz-Waltz	66	13	14	4	1,77
A. Grześkowiak	23	16	14	41	0,25
M. Handke	14	31	14	35	-1,30
J. Kalinowski	29	18	15	33	0,36
L. Komołowski	20	17	14	45	-0,19
J. Kropiwnicki	20	15	15	45	0,09
M. Krzaklewski	29	52	14	1	-1,24
J. Kuroń	69	9	17	1	1,92
A. Kwaśniewski	73	11	13	0	2,29
A. Lepper	35	43	15	3	-0,61
L. Miller	41	29	19	6	0,22
J. Olszewski	38	21	24	11	0,42
J. Onyszkiewicz	30	14	25	25	0,41
J. Pałubicki	11	23	15	46	-1,13
M. Płażyński	29	13	16	37	0,66
M. Pol	18	8	16	52	0,45
H. Suchocka	32	43	18	4	-0,73
L. Wałęsa	31	46	19	0	-1,01

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”.

Badani określali swój stosunek do polityków posługując się 11-punktową skalą, na której punkty od -5 do -1 oznaczają nieufność, 0 - obojętność, a od 1 do 5 - zaufanie.

Tabela 3. Zmiany **zaufania** do polityków

Politycy	Wskazania respondentów według terminów badań																	
	'98							'99										
	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
	w procentach																	
L. Balcerowicz	38	36	33	31	34	34	27	31	33	29	28	30	31	24	22	25	24	30
M. Borowski	27	29	26	26	26	26	23	23	25	28	28	27	28	27	30	30	30	27
J. Buzek	53	53	52	53	57	57	51	54	43	41	42	43	44	37	34	33	31	33
F. Cegielska	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	6	--	10	11	13	13	14	11
B. Geremek	52	52	46	43	50	45	42	43	50	42	50	48	51	53	53	51	52	55
H. Goryszewski	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	20	--	--	--	21
H. Gronkiewicz- -Waltz	--	64	60	57	63	62	53	62	61	61	60	63	67	61	60	63	63	66
A. Grześkowiak	24	21	22	18	21	20	18	19	20	--	19	18	24	22	21	22	24	23
M. Handke	--	--	9	--	--	--	--	--	--	12	11	--	13	12	11	14	12	14
J. Kalinowski	22	24	21	24	27	23	26	22	26	28	23	24	25	26	28	26	26	29
L. Komołowski	--	--	--	--	--	--	--	--	17	15	13	12	15	14	16	14	16	20
J. Kropiwnicki	--	--	--	--	--	--	--	11	--	15	--	--	--	--	--	--	--	20
M. Krzaklewski	39	38	38	37	40	36	35	35	29	29	32	30	32	29	25	26	25	29
J. Kuroń	--	71	67	69	67	67	66	67	68	67	67	65	70	65	64	65	64	69
A. Kwaśniewski	70	74	74	74	72	71	67	70	74	73	74	79	79	75	78	78	75	73
A. Lepper	--	--	--	--	--	--	--	--	39	41	33	38	36	41	39	35	34	35
L. Miller	39	45	40	40	44	42	39	40	41	41	40	41	39	41	43	42	40	41
J. Olszewski	--	--	35	35	34	32	30	31	34	38	35	35	36	36	33	35	40	38
J. Onyszkiewicz	34	32	30	30	32	31	25	27	31	31	30	33	31	26	28	30	29	30
J. Pałubicki	--	--	--	--	--	9	10	8	--	--	--	--	--	--	--	--	11	11
M. Płażyński	23	23	20	23	28	27	25	24	24	26	19	24	26	25	24	24	26	29
M. Pol	--	--	12	18	17	16	16	15	15	16	16	15	16	15	14	14	16	18
H. Suchocka	40	39	42	39	39	37	35	39	--	34	35	32	36	33	28	29	30	32
L. Wałęsa	34	30	31	33	34	30	30	30	29	31	30	31	34	28	27	26	25	31

Tabela 4. Zmiany **nieufności** do polityków

Politycy	Wskazania respondentów według terminów badań																	
	'98						'99											
	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
	w procentach																	
L. Balcerowicz	42	46	48	48	50	47	54	47	52	54	53	54	50	59	62	60	59	55
M. Borowski	17	15	15	15	18	15	16	14	14	16	15	14	14	17	16	16	13	16
J. Buzek	27	24	28	25	23	22	27	24	37	37	34	36	33	40	45	49	48	48
F. Cegielska	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	4	--	10	17	20	16	18	17
B. Geremek	20	19	24	22	22	22	24	25	21	26	20	20	18	19	18	18	18	17
H. Goryszewski	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	15	--	--	--	21
H. Gronkiewicz-Waltz	--	12	17	18	15	14	17	14	14	16	15	15	11	15	14	14	13	13
A. Grześkowiak	12	14	13	15	11	11	13	12	14	--	13	16	15	17	17	16	16	16
M. Handke	--	--	12	--	--	--	--	--	--	23	24	--	25	27	30	30	29	31
J. Kalinowski	13	11	15	14	13	12	14	14	19	17	18	19	18	16	18	18	17	18
L. Komołowski	--	--	--	--	--	--	--	--	19	16	16	18	17	19	22	19	18	17
J. Kropiwnicki	--	--	--	--	--	--	--	10	--	13	--	--	--	--	--	--	--	15
M. Krzaklewski	42	41	41	41	39	42	44	46	52	52	47	52	48	52	54	56	53	52
J. Kuroń	--	10	14	11	12	11	11	11	9	12	12	10	8	11	11	11	10	9
A. Kwaśniewski	15	10	12	13	14	14	17	16	12	14	12	10	9	10	10	11	13	11
A. Lepper	--	--	--	--	--	--	--	--	34	34	40	36	37	35	34	41	39	43
L. Miller	31	27	30	28	30	30	30	30	28	29	25	27	28	28	25	28	27	29
J. Olszewski	--	--	30	29	28	27	30	27	23	21	24	22	25	22	24	21	20	21
J. Onyszkiewicz	10	10	12	10	10	11	15	14	13	13	16	15	14	17	16	15	15	14
J. Pałubicki	--	--	--	--	--	6	11	12	--	--	--	--	--	--	--	--	21	23
M. Płażyński	14	16	12	12	12	11	13	11	14	11	12	13	12	14	15	12	13	13
M. Pol	--	--	8	9	8	8	8	8	9	10	10	9	8	10	9	10	9	8
H. Suchocka	34	36	35	39	39	38	40	36	--	41	41	44	39	41	44	46	42	43
L. Wałęsa	45	49	50	46	45	45	45	48	48	45	46	46	45	48	50	55	52	46

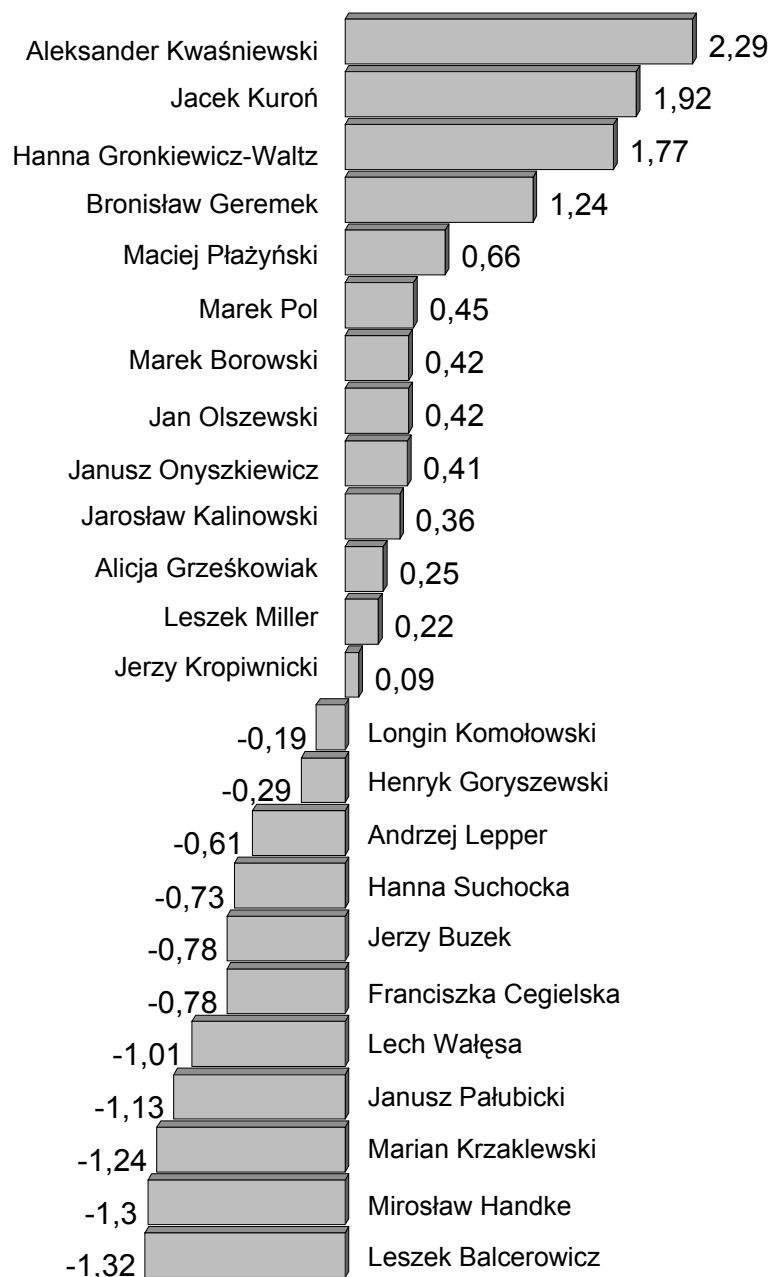
Mimo odnotowanej poprawy, oceny najbardziej liczących się polityków rządzącej koalicji pozostają niekorzystne. Z największą nieufnością badanych nadal spotyka się Leszek Balcerowicz (55%). Tylko nieco mniej osób nie ufa Marianowi Krzaklewskiemu (52%) oraz Jerzemu Buzkowi (48%). Do grupy polityków budzących nieufność znacznych grup respondentów niezmiennie należą także: Lech Wałęsa (46%), Andrzej Lepper oraz Hanna Suchocka (po 43%). W ocenach wszystkich tych polityków nieufność wyraźnie przeważa nad zaufaniem.

ŚREDNIE OCEN

Badani wyrażają swój stosunek do poszczególnych polityków posługując się jedenastopunktową skalą, której skrajne punkty można określić z jednej strony jako głęboką nieufność, z drugiej zaś jako bardzo duże zaufanie. Miarą pozwalającą uchwycić siłę negatywnych i pozytywnych nastawień, a zarazem wyeliminować wpływ różnic wynikających ze stopnia znajomości poszczególnych polityków, jest średnia ocen.

W wymiarze średnich ocen liderem rankingu także pozostaje Aleksander Kwaśniewski, który zdecydowanie najczęściej spotyka się z przychylną oceną badanych. Kolejne miejsca wśród najlepiej postrzeganych osobistości sceny politycznej tradycyjnie już przypadły Jackowi Kuroniowi oraz Hannie Gronkiewicz-Waltz. Od kilku miesięcy wysoką pozycję, wskazującą na dużą przewagę ocen pozytywnych nad negatywnymi, zajmuje także minister spraw zagranicznych Bronisław Geremek. Do grona polityków, którzy odbierani są raczej pozytywnie niż negatywnie i częściej spotykają się z zaufaniem niż z nieufnością badanych należą ponadto Maciej Płażyński, Marek Borowski, Marek Pol oraz Janusz Onyszkiewicz.

RYS. 1. ŚREDNIE OCEN W LISTOPADZIE '99

Z porównania aktualnych średnich ocen z uzyskanymi w ubiegłym miesiącu wynika, że politykami którzy stosunkowo najbardziej poprawili swój dotychczasowy wizerunek są przede wszystkim Lech Wałęsa (różnica średnich +0,42) oraz Leszek Balcerowicz (+0,40). Odnotowany wzrost deklaracji zaufania w mniejszym stopniu zaważył na całościowej ocenie Mariana Krzaklewskiego (różnica średnich +0,25) oraz Jacka Kuronia (+0,23). Niemal o tyle

samo wzrosła również średnia ocen premiera Jerzego Buzka (+0,24), a zatem - mimo braku istotnych statystycznie zmian w poziomie deklaracji zaufania i nieufności - można mówić o pewnej, aczkolwiek niewielkiej, poprawie ocen szefa rządu. W przypadku pozostałych osób, które uzyskały nieco wyższą średnią ocen niż przed miesiącem, zmiany te są nieznaczne.

Politykiem, który (jak świadczy średnia ocen) stosunkowo najbardziej stracił w ocenie badanych w ciągu ostatniego miesiąca, jest Marek Borowski (różnica średnich -0,33). Odnotowany wzrost nieufności tylko w minimalnym stopniu zaważył na całościowej ocenie znacznie lepiej znanego ankietowanym Andrzeja Leppera (-0,14).

Tabela 5. Zmiany średniej ocen

Politycy	Średnia ocen		Różnica
	październik '99	listopad '99	
L. Wałęsa	-1,43	-1,01	0,42
L. Balcerowicz	-1,72	-1,32	0,40
M. Krzaklewski	-1,49	-1,24	0,25
J. Buzek	-1,02	-0,78	0,24
J. Kuroń	1,69	1,92	0,23
L. Komolowski	-0,36	-0,19	0,17
B. Geremek	1,09	1,24	0,15
J. Kalinowski	0,23	0,36	0,13
M. Płażyński	0,53	0,66	0,13
H. Suchocka	-0,86	-0,73	0,13
M. Pol	0,34	0,45	0,11
M. Handke	-1,38	-1,30	0,08
J. Onyszkiewicz	0,33	0,41	0,08
A. Kwaśniewski	2,29	2,29	0
J. Pałubicki	-1,11	-1,13	-0,02
A. Grzeškowiak	0,28	0,25	-0,03
L. Miller	0,25	0,22	-0,03
F. Cegielska	-0,74	-0,78	-0,04
H. Gronkiewicz-Waltz	1,81	1,77	-0,04
J. Olszewski	0,50	0,42	-0,08
A. Lepper	-0,47	-0,61	-0,14
M. Borowski	0,75	0,42	-0,33

Najniższą i niemal taką samą średnią ocen uzyskali w listopadzie najczęściej spotykający się z nieufnością badanych Leszek Balcerowicz oraz wyraźnie mniej znany ankietowanym Mirosław Handke. Oznacza to, że w przypadku ministra edukacji przewaga ocen negatywnych nad pozytywnymi jest bardzo znaczna. Zdecydowanie krytyczne nastawienie niezmiennie dominuje także w ocenie Mariana Krzaklewskiego, Janusza Pałubickiego oraz Lecha Wałęsy. Średnią ze znakiem ujemnym świadcząca o wyraźnej przewadze ocen negatywnych w dalszym ciągu uzyskują także: Franciszka Cegielska, premier Jerzy Buzek, Hanna Suchocka oraz Andrzej Lepper.

Listopad okazał się dość korzystny dla polityków. W przypadku dość licznej grupy spośród nich można mówić o poprawie dotychczasowych notowań, do wyjątków zaś należą ci, którzy spotkali się z bardziej krytyczną niż przed miesiącem oceną badanych. Listopadowy sondaż potwierdza odnotowane w październiku zahamowanie tendencji do pogarszania się ocen przedstawicieli koalicji rządowej. Po raz pierwszy od dłuższego czasu odnotowujemy nie tylko słabnięcie dotychczasowego krytycyzmu, ale także niewielki wzrost zaufania do czołowych polityków rządzącej koalicji, a także innych polityków prawicy. W tym miesiącu poprawiły się oceny Lecha Wałęsy oraz Leszka Balcerowicza. Lepsze niż w październiku są także oceny Jacka Kuronia, Mariana Krzaklewskiego oraz Longina Komołowskiego. W ocenie badanych zyskali również Bronisław Geremek, Maciej Płażyński, oraz Hanna Gronkiewicz-Waltz. Trzeba jednak pamiętać, że zmiany te nastąpiły po okresie złych i bardzo złych notowań polityków koalicji i w sumie są niewielkie. Generalnie oceny czołowych przedstawicieli koalicji rządowej - poza nielicznymi wyjątkami - pozostają niekorzystne.

Opracował
Krzysztof PANKOWSKI

A N E K S

Tabela 1. Stosunek do Leszka Balcerowicza

(%)

	Nieufność	Obojętność	Zaufanie	Nieznajomość	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	55	9	30	1	4	1085
Płeć						
Mężczyźni	56	11	28	1	4	514
Kobiety	54	8	32	1	5	572
Wiek						
18-24 lat	42	14	38	0	6	155
25-34	58	9	31	0	2	191
35-44	51	9	36	0	4	222
45-54	63	6	26	1	3	200
55-64	65	11	22	1	1	139
65 lat i więcej	52	9	27	3	9	178
Miejsce zamieszkania						
Wieś	65	11	17	2	5	401
Miasto do 20 tys.	59	9	31	0	1	128
20 - 100 tys.	48	8	41	0	4	213
101 - 500 tys.	51	11	35	1	2	208
501 tys. i więcej mieszk.	38	7	45	1	9	135
Wykształcenie						
Podstawowe	66	9	14	3	7	307
Zasadnicze zawodowe	61	10	23	1	5	250
Średnie	48	8	41	0	2	415
Wyższe	35	11	53	0	1	114
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	39	6	51	0	4	91
Prac.umysł.niż.szczębla	55	6	37	0	1	119
Pracownicy fiz.- umysł.	47	3	47	0	3	62
Robotnicy wykwalifikowani	68	8	19	0	5	102
Robotnicy niewykwalifik.	63	0	34	0	3	35
Rolnicy	80	10	6	1	3	70
Pracujący na własny rach.	45	11	43	2	0	57
Bierni zawodowo						
Renciści	65	9	17	4	4	122
Emeryci	53	11	29	1	7	213
Uczniowie i studenci	25	13	54	0	8	63
Bezrobotni	56	16	24	4	4	90
Gospodynie domowe i inni	57	18	19	2	4	60
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	50	9	39	0	1	206
spółce właścicieli	63	3	30	0	4	107
prywatnych i państwa	50	6	40	1	3	177
sekt. pryw. poza rolnict.	76	10	7	1	5	82
prywatnym gosp. rolnym						
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	60	11	22	2	6	150
276 - 399	62	14	20	2	2	126
400 - 549	62	8	27	1	2	249
550 - 799	56	8	32	1	2	179
Powyżej 799 zł	39	7	51	0	4	152
Ocena własnych war. mater.						
złe	66	9	19	2	4	327
Średnie	58	10	28	1	4	494
Dobre	36	10	49	0	5	265
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	45	18	36	0	1	64
Raz w tygodniu	58	9	29	1	4	568
1-2 razy w miesiącu	55	8	28	2	7	181
Kilka razy w roku	61	8	28	1	1	182
W ogóle nie uczestniczy	33	11	46	2	8	90
Poglądy polityczne						
Lewica	69	8	21	0	1	253
Centrum	55	12	30	0	2	320
Prawica	38	8	52	0	3	289
Trudno powiedzieć	61	9	13	4	13	221

Tabela 2. Stosunek do Marka Borowskiego

	(%)					
	Nieufność	Obojętność	Zaufanie	Nieznamość	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	16	15	26	37	6	1085
Płeć						
Mężczyźni	18	15	31	31	5	513
Kobiety	13	16	23	42	7	572
Wiek						
18-24 lat	12	17	18	48	5	155
25-34	12	17	18	51	3	190
35-44	20	15	28	31	6	222
45-54	18	18	33	22	9	200
55-64	15	14	35	33	3	139
65 lat i więcej	15	11	28	39	7	178
Miejsce zamieszkania						
Wieś	12	13	22	45	8	401
Miasto do 20 tys.	15	18	26	39	1	128
20 - 100 tys.	16	16	31	33	4	213
101 - 500 tys.	18	17	28	30	7	207
501 tys. i więcej mieszk.	21	15	32	26	6	135
Wykształcenie						
Podstawowe	10	17	19	48	6	307
Zasadnicze zawodowe	16	11	20	47	7	249
Średnie	19	16	31	30	5	415
Wyższe	16	20	45	12	7	114
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	14	26	41	13	6	91
Prac. umysł. niż. szczebla	23	12	37	23	5	119
Pracownicy fiz. - umysł.	11	10	32	42	5	62
Robotnicy wykwalifikowani	18	15	24	38	6	102
Robotnicy niewykwalifik.	19	7	9	53	12	35
Rolnicy	8	18	16	54	4	70
Pracujący na własny rach.	24	23	29	24	0	57
Bierni zawodowo						
Renciści	15	10	25	45	4	122
Emeryci	15	14	32	32	7	213
Uczniowie i studenci	10	24	18	42	6	63
Bezrobotni	16	16	12	46	9	90
Gospodynie domowe i inni	10	11	16	55	7	60
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	15	15	37	28	6	206
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	17	21	32	29	2	107
sekt. pryw. poza rolnict.	22	17	25	31	5	176
prywatnym gosp. rolnym	11	16	18	48	6	82
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	16	12	16	49	7	150
276 - 399	11	9	17	55	8	126
400 - 549	16	21	24	36	2	249
550 - 799	17	13	42	22	6	179
Powyżej 799 zł	18	17	40	22	3	152
Ocena własnych war. mater.						
Złe	15	13	20	45	6	327
Średnie	15	16	29	34	6	493
Dobre	17	18	30	32	4	265
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	28	15	15	39	3	64
Raz w tygodniu	17	17	24	36	6	568
1-2 razy w miesiącu	14	13	25	40	8	181
Kilka razy w roku	12	13	31	39	5	182
W ogóle nie uczestniczy	7	19	40	29	4	90
Poglądy polityczne						
Lewica	5	13	49	30	3	253
Centrum	15	18	24	39	5	319
Prawica	29	19	18	30	4	289
Trudno powiedzieć	10	10	15	51	14	221

Tabela 3. Stosunek do Jerzego Buzka

	(%)					
	Nieufność	Obojętność	Zaufanie	Nieznamość	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	48	15	33	1	3	1086
Płeć						
Meżczyźni	51	15	32	0	3	515
Kobiety	46	15	35	1	4	572
Wiek						
18-24 lat	45	18	33	0	4	155
25-34	56	13	29	0	2	191
35-44	48	14	34	0	4	222
45-54	51	13	31	0	5	200
55-64	52	15	32	1	0	139
65 lat i więcej	37	16	40	3	4	179
Miejsce zamieszkania						
Wieś	51	16	27	1	5	401
Miasto do 20 tys.	49	15	36	0	1	128
20 - 100 tys.	47	11	38	0	3	213
101 - 500 tys.	44	17	37	0	1	208
501 tys.i więcej mieszk.	45	15	36	0	4	136
Wykształcenie						
Podstawowe	48	18	27	2	6	307
Zasadnicze zawodowe	52	13	33	0	3	250
Średnie	48	14	35	0	3	415
Wyższe	44	13	42	0	1	115
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	48	16	35	0	1	91
Prac. umysł. niż. szczebla	51	13	35	0	1	119
Pracownicy fiz. - umysł.	59	15	23	0	3	62
Robotnicy wykwalifikowani	55	14	30	0	1	102
Robotnicy niewykwalifik.	60	10	25	0	5	35
Rolnicy	73	13	10	1	3	70
Pracujący na własny rach.	42	10	49	0	0	57
Bierni zawodowo						
Renciści	47	17	30	3	4	122
Emeryci	38	16	42	1	3	214
Uczniowie i studenci	31	20	44	0	6	63
Bezrobotni	52	15	24	0	8	90
Gospodynie domowe i inni	41	14	38	0	7	60
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	52	13	34	0	1	206
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	47	19	33	0	2	107
sekt. pryw. poza rolnict.	50	13	34	0	2	177
prywatnym gosp. rolnym	67	16	13	1	3	82
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	54	13	26	1	6	150
276 - 399	49	18	28	2	3	126
400 - 549	45	19	34	0	2	249
550 - 799	47	13	38	1	2	180
Powyżej 799 zł	53	7	39	0	1	152
Ocena własnych war. mater.						
Złe	57	16	20	1	5	327
Średnie	45	15	38	0	2	494
Dobre	42	13	41	0	4	265
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	25	16	56	0	2	64
Raz w tygodniu	47	14	36	0	3	568
1-2 razy w miesiącu	50	14	29	0	7	182
Kilka razy w roku	55	18	25	1	1	182
W ogóle nie uczestniczy	52	17	23	2	5	90
Poglądy polityczne						
Lewica	75	10	15	0	1	254
Centrum	48	17	32	0	2	320
Prawica	28	9	60	0	2	289
Trudno powiedzieć	44	24	20	2	10	221

Tabela 4. Stosunek do Bronisława Geremka

(%)

	Nieufność	Obojętność	Zaufanie	Niezna- mość	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	17	17	55	7	5	1084
Płeć						
Mężczyźni	17	16	58	6	3	513
Kobiety	16	17	53	8	6	572
Wiek						
18-24 lat	16	19	50	10	6	155
25-34	17	19	51	7	6	191
35-44	15	18	58	4	4	222
45-54	22	14	56	4	3	200
55-64	15	14	60	9	2	139
65 lat i więcej	15	15	55	9	6	177
Miejsce zamieszkania						
Wieś	19	21	44	10	5	401
Miasto do 20 tys.	15	6	71	7	1	127
20 - 100 tys.	15	16	59	5	6	213
101 - 500 tys.	18	21	52	6	5	208
501 tys.i więcej mieszk.	15	7	72	1	4	135
Wykształcenie						
Podstawowe	17	17	46	13	7	305
Zasadnicze zawodowe	18	16	55	7	3	250
Średnie	17	18	58	4	4	415
Wyższe	12	12	72	0	3	114
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	17	19	62	0	3	91
Prac. umysł.niż.szczebla	20	18	55	1	5	119
Pracownicy fiz.- umysł	17	18	55	8	3	62
Robotnicy wykwalifikowani	19	17	56	5	3	102
Robotnicy niewykwalifik.	15	20	52	9	4	35
Rolnicy	23	26	35	9	6	70
Pracujący na własny rach.	8	12	71	10	0	57
Bierni zawodowo						
Renciści	17	17	48	15	2	122
Emeryci	12	14	66	4	5	212
Uczniowie i studenci	22	16	46	6	10	63
Bezrobotni	20	14	50	9	7	90
Gospodynie domowe i inni	17	14	48	13	9	60
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	18	20	57	2	4	206
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	22	14	59	3	2	107
sekt. pryw. poza rolnict.	12	17	62	7	3	177
prywatnym gosp. rolnym	20	27	38	10	5	82
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	17	13	50	14	6	150
276 - 399	21	18	49	9	3	126
400 - 549	19	19	52	7	4	249
550 - 799	16	11	65	4	4	179
Powyżej 799 zł	14	15	66	2	3	152
Ocena własnych war. mater.						
Złe	23	16	46	9	6	326
Średnie	16	17	58	6	4	494
Dobre	12	16	62	5	5	265
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	23	8	60	4	5	64
Raz w tygodniu	16	17	55	7	5	568
1-2 razy w miesiącu	17	20	52	6	5	180
Kilka razy w roku	21	17	53	7	2	182
W ogóle nie uczestniczy	11	15	63	6	5	90
Poglądy polityczne						
Lewica	21	18	55	4	1	253
Centrum	16	18	54	9	3	320
Prawica	16	10	67	4	4	289
Trudno powiedzieć	16	22	40	10	12	220

Tabela 5. Stosunek do Mariana Krzaklewskiego

	(%)					
	Nieufność	Obojętność	Zaufanie	Nieznamość	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	51	14	29	1	4	1084
Płeć						
Mężczyźni	55	12	29	1	3	514
Kobiety	48	16	29	2	4	571
Wiek						
18-24 lat	43	22	31	0	4	155
25-34	49	15	32	0	4	190
35-44	58	10	28	0	4	222
45-54	59	15	23	1	2	200
55-64	54	12	31	2	2	139
65 lat i więcej	43	13	33	5	6	178
Miejsce zamieszkania						
Wieś	49	14	29	3	5	401
Miasto do 20 tys.	57	7	34	1	1	127
20 - 100 tys.	49	19	28	0	3	213
101 - 500 tys.	53	15	28	1	3	208
501 tys.i więcej mieszk.	55	13	28	1	3	135
Wykształcenie						
Podstawowe	49	14	27	4	6	307
Zasadnicze zawodowe	47	12	38	0	3	249
Średnie	54	17	25	1	3	415
Wyższe	59	8	30	0	3	114
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	59	9	29	0	3	91
Prac. umysł. niż. szczebla	53	24	21	1	5	119
Pracownicy fiz. - umysł.	52	15	26	1	5	62
Robotnicy wykwalifikowani	50	10	27	0	2	102
Robotnicy niewykwalifik.	62	10	27	0	1	35
Rolnicy	53	19	22	2	4	70
Pracujący na własny rach.	69	8	22	0	0	57
Bierni zawodowo						
Renciści	51	16	24	6	4	122
Emeryci	46	13	35	2	3	213
Uczniowie i studenci	39	19	34	0	9	63
Bezrobotni	56	8	28	0	8	89
Gospodynie domowe i inni	39	15	41	1	3	60
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	58	11	28	0	2	206
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	64	13	21	0	2	107
sekt. pryw. poza rolnict.	51	15	31	0	2	177
prywatnym gosp. rolnym	47	20	26	1	6	82
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	49	12	31	2	6	149
276 - 399	51	12	32	2	3	126
400 - 549	50	17	30	1	2	249
550 - 799	57	12	26	2	3	179
Powyżej 799 zł	60	16	23	0	1	152
Ocena własnych war. mater.						
Złe	58	10	24	3	5	326
Średnie	50	17	29	1	3	494
Dobre	47	14	36	0	3	265
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	31	8	55	0	5	64
Raz w tygodniu	47	16	32	1	4	567
1-2 razy w miesiącu	57	10	25	2	5	181
Kilka razy w roku	62	12	23	1	1	182
W ogóle nie uczestniczy	62	19	12	4	4	90
Poglądy polityczne						
Lewica	78	7	14	0	1	253
Centrum	57	15	25	0	3	320
Prawica	30	16	53	0	2	289
Trudno powiedzieć	42	19	22	5	12	220

Tabela 6. Stosunek do Aleksandra Kwaśniewskiego

(%)

	Nieufność	Obojętność	Zaufanie	Niezna- jomość	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	11	13	73	0	2	1086
Płeć						
Mężczyźni	13	12	73	0	2	515
Kobiety	10	13	73	0	3	572
Wiek						
18-24 lat	11	13	72	0	3	155
25-34	7	16	76	0	1	191
35-44	11	11	75	0	3	222
45-54	17	14	66	0	3	200
55-64	10	13	77	1	0	139
65 lat i więcej	12	8	74	2	4	179
Miejsce zamieszkania						
Wieś	8	13	75	1	4	401
Miasto do 20 tys.	12	11	77	0	1	128
20 - 100 tys.	10	11	77	0	1	213
101 - 500 tys.	16	16	66	0	1	208
501 tys.i więcej mieszk.	16	10	70	0	3	136
Wykształcenie						
Podstawowe	11	11	74	2	4	307
Zasadnicze zawodowe	9	11	78	0	2	250
Średnie	12	15	71	0	2	415
Wyższe	16	13	70	0	1	115
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	15	11	72	0	1	91
Prac. umysł.niż.szczebla	16	12	72	0	1	119
Pracownicy fiz.- umysł.	3	8	86	0	3	62
Robotnicy wykwalifikowani	14	14	71	0	1	102
Robotnicy niewykwalifik.	14	7	79	0	0	35
Rolnicy	14	20	63	1	2	70
Pracujący na własny rach.	13	13	74	0	0	57
Bierni zawodowo						
Renciści	10	16	70	2	2	122
Emeryci	11	11	74	1	4	214
Uczniowie i studenci	10	20	64	0	6	63
Bezrobotni	8	8	80	0	4	90
Gospodynie domowe i inni	9	9	81	0	2	60
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	13	10	76	0	1	206
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	12	10	77	0	1	107
sekt. pryw. poza rolnict.	12	14	73	0	1	177
prywatnym gosp. rolnym	12	22	63	1	2	82
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	5	9	81	1	4	150
276 - 399	11	14	71	2	3	126
400 - 549	12	11	76	0	1	249
550 - 799	14	10	74	0	1	180
Powyżej 799 zł	16	13	70	0	1	152
Ocena własnych war. mater.						
Złe	13	11	73	1	3	327
Średnie	11	13	73	0	2	494
Dobre	10	13	74	0	3	265
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	32	14	53	0	1	64
Raz w tygodniu	11	13	73	0	3	568
1-2 razy w miesiącu	6	14	77	0	3	182
Kilka razy w roku	15	11	74	0	0	182
W ogóle nie uczestniczy	6	9	78	2	5	90
Poglądy polityczne						
Lewica	4	5	91	0	0	254
Centrum	8	13	78	0	1	320
Prawica	22	18	58	0	2	289
Trudno powiedzieć	11	13	66	2	7	221